

עין משפט
גד מצוה

בח א מיי פיי מהל' גיושין הלכה כג סגג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קט סעי' ו:
בח ב מיי שס פ"א ה' י סגג עשין מח טוש"ע שס ס' קלו ס"ה:

תוס' חד מקמאי
פרק חרש

אמר רבא מעדותו של ר"י בן גודרואא אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר כנסי ש"ח זה מגורשת דאם איתא דבטליה לעדים הוה אמה. ודוקא היכא דאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה אבל אם לא אמר הכי תנן בהרי"א בפרק הוורק א"ל כנסי ש"ח זה אינה מגורשת עד שיאמר לה הא גיטך. ולא משום דבעי דעתה אלא משום דלמא איהו גופיה בטולי בטליה. ואם נתן לה כשהיא ישנה נמי אינה מגורשת משום דבעי לה דומיא דידה שיחא מקום המשתמר ואם היתה ישנה בחצרה אינה מגורשת דהא בעי עומדת בצד ביתה או בצד חצרה ויכין דהיא ישנה כמי שאינה בצד ביתה דמי ואם היה מדבר עמה על עסקי גיטה ונתן לה גיטה ולא פירש ולא אין עסקות באותו ענין אינה מגורשת משום דרילמא איהו גופיה לא יתיב לה משום גט ודעתו ^(א) שחודה בעי [והא] דאקשינן בפרק קמא דקידושין אם אין עסקות באותו ענין מנא ידעה מאי קא"ל. משום קידושין הוא דנקט לשון דמנה ידעה דמשמע דבעי דעתה דבקידושי בעי דעתו ודעתה. והאי דלא אמר מנא ידעינן מאי קאמר לה דההא שייך לישנא בין בקידושין בין בגרושין נפ"מ היכא דאמר איהו מפיקא לשנים אתן בסתם לשום קדושי דאציג דהיוב לה לשם קידושי כיון דלא ידעה מאי קא"ל אינה מקודשת להכי נקט לישנא דמנא ידעה:

^(א) ועי' תוס' גיטין ע"ח (פ"ח) ד"ה אטו דלפניו אס אמר לעדים מתחלה ראו גט זה וכו' מ"מ נקיף עיניו לה העדים אח"כ דל"כ הוה משלחה וחזרת ע"ש.

^(ב) צ"ל ודעתו בוודאי בעינן והא דלקשינן כו'.

קניג:

יִצְתָּהּ זו **שאינ** אַה יד אַגרש **עצמה**. אר"ת דהיינו דוקא באין לה אב ובפ' התקבל (גיטין דף סד: ושם) וכן בפ"ב דקידושין (דף מג:.) גבי כל קטנה שאין יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש פי' בקונט' אפי' ע"י אציה ואין נראה לר"ת דהא ר' ינאי מפיק לה הכא מונתן בידה מי שיש לה יד לגרש את

עצמה יתנה זו שאין לה יד וכיון שיש לה אב הרי יש לה יד דאפי' נערה בין היא בין אציה מקבל גיטה ולרבי יהודה אציה ולא היא ור' ישמעאל נמי דדריש מושלחה משמע דלא פליג ארבי ינאי אלא דדריש מקרא אחרינא וטעמא דיש לה אב משלחה ואינה חוזרת היא שאציה משמרה מלחזור ועוד הביא ר"ת ראיה מירושלמי דפירקין דקאמר התם נשתנית לא יולא דבי ר' ינאי אמרי מפני גריה ^(א) ה"פ שנגררת אחר כל אחד וניהגין זה מנהג הפקר ר' זירא ור' מנא תרויהו אמרי שאין יכולה לשמור את גיטה רבי תנמיה בשם ר' יהודה אמר תלתא מיני איכא בינייהו עבר וגירש מ"ד ^[א] מפני גריה מותר כיון דליכא אלא אסור דרבנן שלא ינהגו זה הפקר אס עבר וגירש ה"ו גט למ"ד לפי שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור פי' מדאורייתא אין הגט גט ועוד איכא בינייהו יש לה אב ופעמים שוטה ופעמים חלומה מ"ד מפני גריה אסור שאין האב יכול לשומרה מן ההפקר וכן נעמים שהיא שוטה אין מזהרת מן ההפקר אבל למ"ד שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה אב יכול לשמור את גיטה וכן פעמים חלומה יש לה עמים יכולה לשמור את גיטה וה"מ למימר דאיכא בינייהו יודעת לשמור את גיטה ולא את עצמה ולמ"ד מפני גריה אסור כדאמר הכא ולמ"ד שאינה יודעת לשמור את גיטה זו יודעת לשמור גיטה אלא ניחא ליה למימר איכא בינייהו אפי' באין יודעת לשמור את גיטה ולא עצמה והע"ג דהכא משמע דליכא מאן דפליג ^(ב) שלא ינהגו זה מנהג הפקר ורבי ינאי הוא דדריש הכא שאין יכולה לשמור גיטה מונתן בידה וצירושלמי קאמר ר' ינאי משום גריה ופליג אטעמא דאמר דאינה יכולה לשמור גיטה אין זה תימנה כ"כ כי יש סוגיות ומימרות הפוכות מהש"ס שלנו וי"מ דגריה דקאמר צירושלמי היינו משלחה וחוזרת ויכולה לשמור גיטה היינו שיש לה יד לשמור גיטה והיינו פלוגתא דלמוראי דהכא

ולפ"ז מאן דמפיק מושלחה אפי' יש לה אב אינה מתגרשת דקאמר יש לה אב לא למאן דאמר מפני גריה אסור ומהו עבר וגירש אמאי מותר למ"ד מפני גריה כיון דהוי לאורייתא ועוד עמים שוטה ועמים חלומה אמאי קאמר דלמ"ד מפני גריה אסור כיון דקבלה גט כשהיא חלומה הרי באותה שעה משלחה ואינה חוזרת היא והורה כן ר"ת הלכה למעשה ובפ"ב דקידושין האריך בתוס' יותר והכא דפריך ולא דאין יודעת לשמור לא גיטה ולא עצמה דבר מורה שוטה מתגרשת והאמר דבי ר' ינאי כו' הוה מזי לשנויי ביש לה אב אלא שזהו ככלל שינויא דמשני ציודעת לשמור את גיטה ולא את עצמה: **אָמַר** אב"י דיקא נמי דקתני גבי דידה בוי'. וא"ת דהכא קאמר אב"י גופיה עולמית לכדרכי יחזק ובפרק מי שאלחו (גיטין ד' ע"א: ושם) קאמר אב"י מתני' נמי דיקא דחלוקין עליו חבדיו על רשב"ג. ^(א) דאמר בפקח שנחתרש שיכול לדבר מתוך הכתב דאין יכול לגרש מדקתני עולמית ודחי ליה רב פפא דלמא עולמית לכדרי' יחזק והכא קאמר ליה אב"י גופיה ואר"י דעולמית קאי אנתחרש' ואנטתיה והתם דיין דחלוקין עליו חבדיו ממאי דקאמר עולמית אנתחרש ורב פפא סבר דלמא לא אחיא כלל אלא לכדרי' יחזק: **אָמַר** רבא מעדותו ש"ר יוחנן בוי'. הוה מזי למינקט דאמר ר"י דהא **בְּהָרְו רַבִּי** **רְחִימָא** **בִּי** **אִמְר** אַה **כְּנָסִי** **שְׂטִי"ח** בוי'. והקשה ר"י דהא היכא דאמר לה כנסי שטר זה לא שמעי' מדרכי יוחנן בן גודגדא אלא מסבירא דאס איתא דנטליה כו' ולא שמעי' מדכדיו אלא דלא טעינן דעתה ואכתי תיקשה פשיטא וי"ל דאמילמיה דרבא פריך פשיטא ולמה ליה לרבא למימר כלל ומשני דרבא השמיענו בכנסי שטר חוב:

חרש שנשא פרק ארבעה עשר יבמות

אי לאו דעתו כלולה היא ולעולם כל ימיו של חרש פשיטא ליה לרבי אלעזר דחדא דעתא אית ליה לחרש דלינו עמים חלים עמים שוטה: **או דלמא פשיטא ליה**. דלאו דעתא צילותא היא אלא היינו טעמא דמספקא ליה דעתים שהוא חלים לגמרי ודעתו כלולה וחיישין שמא בשעת קידושין חלים היה: **להוציא אס אשמו נגט**. חרש מעיקרו לר' אלעזר אס יכול לגרש או לא דבשלמא לרבנן פשיטא לן דמוציא כדאמרין במתני' (לעיל ק"ב:) כשם שכונס צרמניה כך מוציא צרמיה אלא לר' אלעזר דמשוי ליה ספק מאי: **שמשלחה מניסו וחוזרם**. שכן מנהג השוטים שאין צושין: **ש"מ איש מיטעיא ליה** ואשה פשיטא ליה דאי אשה מיציעא ליה ואיש פשיטא ליה הכי איציעי להו לאהדורי אינו דומה אשה המתגרשת לאיש המגרש: **אשה נמי לא מיגרשא**. ועלה קמיימו לה רבנן ראייה לדבריהם אף זו כיוצא בה ואינו דומה דקמדרי ליה אלאש משום דאיחזי ה"ק לדידכו דאמרינו אשה מיגרשא מ"ש איש ומ"ש אשה: **מעדותו של ר' יוחנן**. דאמר דאפי' במקום קידושין גמורים לא צעינן דעתא דאשה בגירושין: **אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה**. והיא לא שמעה וחזר ואמר לה לאשמו פקחת כנסי שטר חוב זה ולא הודיעה שהוא גיטה ה"ו מגורשת: **לאו אמר ר' יוחנן לא צעינן דעסה**. דאשה בגירושין דקתני חרשת יוצאת בגט: **פשיטא**. דלרי' יוחנן ודאי הכי הוא: **דבר**

לא יוציא וגבי דידיה לא יוציא עולמית מאי שנא הכא דקתני עולמית ומאי שנא התם דלא קתני עולמית אלא שמע מינה הא דאורייתא הא דרבנן: **א"ר יוחנן בן נורי וכו'**: איבעיא להו רבי יוחנן בן נורי איש פשיטא ליה ואשה קמיבעיא ליה או דלמא אשה פשיטא ליה ואיש קמיבעיא ליה **ח"ש** מרקאמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו ש"מ איש קמיבעיא ליה אדרבה מדקא"ל אף זו כיוצא בה ש"מ אשה קמיבעיא ליה איש ר' יוחנן בן נורי לדבריהם קאמר להו לדידי כי היכי דאיש לא מצי מגרש אשה נמי לא מיגרשא אלא לדידכו מאי שנא אשה ומאי שנא איש אמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת: העיד רבי יוחנן וכו': ^(א) אמר רבא מעדותו ^(ב) של רבי יוחנן בן גודגדא יאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זו מגורשת מי לא אמר רבי יוחנן בן גודגדא לא בעינן דעתה הכא נמי לא בעינן דעתה פשיטא מהו דתימא מדא"ל כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל אי איתא דבטליה לעדים הוה קאמר להו ומדלא אמר לעדים לא בטליה ולא מוירי והאי דקאמר הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר ^(א) להו רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא ברשות הרבים ^(ב) בשבתא אתא לקמיה דרבי פדת ^(ג) אמר ליה זיל

דבר לא יוציא וגבי דידיה לא יוציא עולמית מאי שנא הכא דקתני עולמית ומאי שנא התם דלא קתני עולמית אלא שמע מינה הא דאורייתא הא דרבנן: **א"ר יוחנן בן נורי וכו'**: איבעיא להו רבי יוחנן בן נורי איש פשיטא ליה ואשה קמיבעיא ליה או דלמא אשה פשיטא ליה ואיש קמיבעיא ליה **ח"ש** מרקאמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו ש"מ איש קמיבעיא ליה אדרבה מדקא"ל אף זו כיוצא בה ש"מ אשה קמיבעיא ליה איש ר' יוחנן בן נורי לדבריהם קאמר להו לדידי כי היכי דאיש לא מצי מגרש אשה נמי לא מיגרשא אלא לדידכו מאי שנא אשה ומאי שנא איש אמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת: העיד רבי יוחנן וכו': ^(א) אמר רבא מעדותו ^(ב) של רבי יוחנן בן גודגדא יאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זו מגורשת מי לא אמר רבי יוחנן בן גודגדא לא בעינן דעתה הכא נמי לא בעינן דעתה פשיטא מהו דתימא מדא"ל כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל אי איתא דבטליה לעדים הוה קאמר להו ומדלא אמר לעדים לא בטליה ולא מוירי והאי דקאמר הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר ^(א) להו רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא ברשות הרבים ^(ב) בשבתא אתא לקמיה דרבי פדת ^(ג) אמר ליה זיל

דבר לא יוציא וגבי דידיה לא יוציא עולמית מאי שנא הכא דקתני עולמית ומאי שנא התם דלא קתני עולמית אלא שמע מינה הא דאורייתא הא דרבנן: **א"ר יוחנן בן נורי וכו'**: איבעיא להו רבי יוחנן בן נורי איש פשיטא ליה ואשה קמיבעיא ליה או דלמא אשה פשיטא ליה ואיש קמיבעיא ליה **ח"ש** מרקאמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו ש"מ איש קמיבעיא ליה אדרבה מדקא"ל אף זו כיוצא בה ש"מ אשה קמיבעיא ליה איש ר' יוחנן בן נורי לדבריהם קאמר להו לדידי כי היכי דאיש לא מצי מגרש אשה נמי לא מיגרשא אלא לדידכו מאי שנא אשה ומאי שנא איש אמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת: העיד רבי יוחנן וכו': ^(א) אמר רבא מעדותו ^(ב) של רבי יוחנן בן גודגדא יאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זו מגורשת מי לא אמר רבי יוחנן בן גודגדא לא בעינן דעתה הכא נמי לא בעינן דעתה פשיטא מהו דתימא מדא"ל כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל אי איתא דבטליה לעדים הוה קאמר להו ומדלא אמר לעדים לא בטליה ולא מוירי והאי דקאמר הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר ^(א) להו רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא ברשות הרבים ^(ב) בשבתא אתא לקמיה דרבי פדת ^(ג) אמר ליה זיל

^(א) אמר רבא מעדותו של ר"י בן גודרואא אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר כנסי ש"ח זה מגורשת דאם איתא דבטליה לעדים הוה אמה. ודוקא היכא דאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה אבל אם לא אמר הכי תנן בהרי"א בפרק הוורק א"ל כנסי ש"ח זה אינה מגורשת עד שיאמר לה הא גיטך. ולא משום דבעי דעתה אלא משום דלמא איהו גופיה בטולי בטולי.

מסורת הש"ס

^(א) גיטין ע"א: ^(ב) ע"י תוס' ב"ק נה. ד"ה אמר ר"לן. ^(ג) גיטין נה. ד' ע"י שבת קמא. רש"י ד"ה שמעת מינה כו' מה שגרסם שם על הגליון ועי' טור וצי"א ח"ח סי' שמגן.

תורה אור השלם

1. כי יקח איש אשה ובקלה וקהא אם לא תמצאן תן בעיניו פי מציא בה עדות דבר וכתב לה ספר בריתת ונתן בקדה ושלחה מביתה:
דברים כד א

הגהות הב"ח

(א) גבי הוא דקאמר לה:
(ב) שם נדשות הריסם אחא לקמיה דר' פדת כ"ל ומכת בשבתא ממקט:
(ג) תוס' ד"ה יתמה וכו' מפני גריה פירוש שגררת אחר כל אדם וניהגין בה:
(ד) בא"ד דליכא מאן דפליג אטעמא שלא ינהגו זה מנהג הפקר וי"י ינאי דריש הכא:
(ה) ד"ה אמר וכו' על רשב"ג ואמר רבי וכו' דעולמת קאי אנתחרש:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה יתמה עבר וגירש מ"ד כו'. וי"י וצ"ח קיי"ל דעבר וגירש אסור ובהי תלת יכולה לשמור גיטה ויש לה אב ועמים שוטה עמים חלומה מגורשת בדיעבד אבל לכתחלה לא יגרש ובמנהל דלין דנקט צ"י העומדים וכ"ז הרא"ש וש"פ. אבל הראב"ה ורשב"א גריס בעבר וגירש להיפך דלמ"ד משום גריה אסור דעשאוהו בשל מורה ומ"ד לפי שאין כו' מותר בדיעבד ביטלה לשמור גיטה אבל לכתחלה מורה דאסור משום אחרופי. והרשב"א תפירש ג' דברים שם הירושלמי שהשליש הוא יכולה לשמור גיטה כגוי צירושלמי וקושית תוס' דה"מ למימר ומפסד דגל טולן קאי עבר וגירש איכא בינייהו דאין גימ' בהנך ג' דברים אלא בדיעבד. אבל לדברי ראב"ה שם לא אב ועמים שוטה עמים חלומה לכ"ע מגורשת בדיעבד ועמ"ש ברא"ש כאן (ועמ"ש רבינו בזה"ע סי' קי"ט ס"ק י"ב):

מוסף רש"י

מידי דהוי אפקחת בעל כרחיה. מתגרשת ואע"פ שלא מדעתה (גיטין ע"א). מעדותו של ר' יוחנן בן גודגדא. אט למדין. אמר לעדים. שלא בפניה. ראו גט זה בוי'. חזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה. ולא הודיעה שהוא גט אלא דאמר ר"י דהא היכא דאמר לה כנסי שטר זה לא שמעי' מדרכי יוחנן בן גודגדא אלא מסבירא דאס איתא דנטליה כו' ולא שמעי' מדכדיו אלא דלא טעינן דעתה. דאשה. דהא חרשת לית לה דעתא (שם).